

En de Schrijfster laat niet na, aan deze woorden haar conclusie te verbinden, dat de hebzucht niet kan bestaan in den gloed van de hartstocht van het weten, die dit wonder van een wereld altijd klaarder begrijpen, altijd inniger beminnen wil."

In wezen van geheel gelijken inhoud is de tweede schets, ook weer het verhaal van iemand, die rijk kon zijn en onafhankelijk, maar die dat alles vermaande, om in de vergetelheid van een Zwitsers bergdorp te gaan leven, midden in de natuur, en daar, met alles wat ervaring hem leerde, de menschen van dienst te zijn. Volkomen gelukkig is hij en de menschen zijn gelukkig met hem: ze noemen hem hun Padrino. Weer een jocular Deï, tot wien de menschen komen „om te hooren en te zien" en dan „met lichtere schreden te gaan naar hun werk van iederen dag". En naast hem zijn er in dit stuk ook weer die andere jocularities, de vlinders, de dagelijkse vrienden van den Padrino. En met beschaamdheid leert het van beiden de Schrijfster wat het is, naar den eenvoud van de natuur te leven en daarin blij en gelukkig te zijn.

Het zijn vooral deze twee schetsen, die de grond-idee van het boek doen uitkomen en in zijn wezen en beteekenis doen verstaan.

Eenvoudig van bouw, spreken ze klare taal, en getuigen ze voor ieder, die luisteren wil, van het ideaal dat de Schrijfster altijd heeft voorgestaan. Wie Augusta de Wit nog niet kent, leze deze beide verhalen. Tegelijk kan hij dan zien, dat ze behoort tot onze fijnste taalkunstenaars, want het is lyrisch proza, wat hij te genieten krijgt.

C. T.

Mej. H. S. S. Kuyper.†

Verleden Zaterdag brachten de kranten het onverwachte en ontroerende bericht, dat Mej. H. S. S. Kuyper in het Diaconessenhuis te Riehen bij Bazel overleden was.

Onverwacht kwam dit bericht, want, al was haar gezondheidstoestand sinds eenigen tijd minder gunstig, van gevaarlijke ziekte wisten we niet; de familie zelf trouwens was, blijkens de kranten, door de plotselinge complicatie van een ernstige longontsteking verrast.

En ontroerend was het bericht. Want Mej. Kuyper was onder ons een bekende persoonlijkheid, die we allen wel op een vergadering of bij gelegenheid van een harer vele winterlezingen hebben ontmoet. Haar vooraanstaande positie, jarenlang, in den grooten Geref. Meisjesbond, haar bezielende en bezielde leiding op den toogdag, haar optreden in tal van vereenigingen en bestuurscolleges, hadden haar sinds lang in onzen kring een naam en een plaats der eere gegeven en haar de waardeering en toegenegenheid van zeer velen doen verwerven. Zij heeft „de liefde van het Calvinistisch volk gewonnen en behouden" schreef „De Standaard" terecht en daarom wakte het overlijdensbericht de ontroering die er altijd is, als onze liefde door den dood wordt getroffen.

Op velerlei terrein heeft Mej. Kuyper zich bewogen. Ze verrichtte sociale en philanthropische arbeid, ze deed organisatorisch werk en gaf politieke voorlichting, ze nam ook deel aan internationale bewegingen als de congressen te Washington en te Petersburg. Ze ging naast en straks in het voetspoor van haar Vader, inzooverre zij was de aanvoerderster en woordvoerderster van de Calvinistische vrouwen, strijdster voor de eerepositie der vrouw, zooals haar vader die had omlind. In dat alles heeft ze beteekenis gehad en is ze voor velen ten rijken zegen-geweest, die haar nagedachtenis in dankbare herinnering zal doen blijven.

Maar ik geloof niet aan de waarde van al dien arbeid te kort te doen, als ik zeg, dat haar gaven allermeest lagen op journalistiek terrein.

Ze was een journaliste in den besten zin van het woord; de bijzondere journalistieke talenten van haar vader had ze geërfd, maar ook had ze door studie en veelzijdige lectuur zich geoefend en bekwaamd. Vlot was haar pen, makkelijk en eenvoudig haar stijl, ook persoonlijk. En haar woord, begrijpelijk voor iedereen, had bezielende kracht. Dat bleek wel in het bijzonder in haar redactionele artikelen in het orgaan van den Geref. Meisjesbond „Bouwen en Bewaren". In de meestendeels korte stukjes — voortzetting van de driestar-methode van haar Vader — fonkelde geest, leefde kracht en overtuiging. Belijnd was haar schrijven, doelbewust en vóór alles principieel.

Ook in haar boeken ontplooidde ze die journalistieke gaven. Met name haar reisbeschrijvingen getuigen daarvan. „Brieven uit Rusland", „Een half jaar in Amerika", „Brieven uit de Bergen", „In het land van Guido Gezelle", „Hongarije", „Lentdagen in Italië" e.d. boeken, zijn veel gelezen en om hun frisheid en oorspronkelijkheid, het altijd ook de dingen zien onder een principiële gezichtshoek, met recht gewaardeerd. Type van dat journalistieke reisverslag, dat doorweven was met wat kennis en ervaring haar hadden geleerd, was het laatste groote boek dat ze gegeven heeft „Frankrijk voorheen en thans": niet een reisbeschrijving alleen, maar ook historie- en beginselbeschouwing; en ook weer niet een betoog-in-studietrant, doch metterdaad ook reïmpressie en sterk persoonlijk.

Enkele bundels schetsen „Van het Licht dat schijnt in de duisternis", „Van Liefdes Leed", „In Liefdes Licht", „Voorbijgangers" droegen een meer literair karakter, evenals verscheidene vertalingen, maar ze waren haar eigenlijke schriften niet. Haar mentaliteit vorderde het boek, waarin ze zich persoonlijk kon uitspreken, dat haar in staat stelde eigen ideeën, indrukken, ervaringen, beschouwingen weer te geven: het journalistieke reisboek. Want ze had wat te zeggen en vond altijd weer nieuwe aanleiding om te spreken, omdat haar scherpe geest en haar voortreffelijk intellect haar de dingen in hun wezen en drijvend beginsel aanstonds deden zien.

Een bekwame, begaafde vrouw is met Mejuffr. Kuyper heengegaan, een leidster-met-de-pen en met-het-woord. Staande bij haar graf zien we, wat God in haar geschonken heeft en door haar heeft willen werken. En we danken Hem voor die gaven.

C. T.

HET BOEK VAN DE WEEK

Christus en het Menschelijk Lijden.

Het is maar een sombere wereld thans. Er wordt veel geleden. Zichtbaar voor het oog der menschen, maar ook veel, heel veel in het verborgen.

Ge kunt zeggen, dat dit niets nieuws is. Dat dit altijd al zoo geweest is, sinds de zonde in de wereld kwam. En dat is ook zoo. Het probleem van het lijden is zoo oud als de zonde, en het „waarom?" en „waartoe?", dat naar de lippen geperst wordt, is zoo oud als het lijden. De Babylonische literatuur heeft er zich reeds mee beziggehouden; de Griekse ook; de Middeleeuwsche eveneens; en de moderne niet minder.

Maar in den eenen tijd zijn de slagschaduw die de oordeelen over deze wereld werpen toch donkerder dan in den anderen. En dan is onze tijd er zeker wel een die door de diepte gaat, met peillooze afgronden van lijden voor Rusland, voor China, maar met zeer diepe wegen toch ook voor schier alle landen, onder bijna alle rangen en standen. En een toekomst, die eer versombert dan opklaart.

De vraag: „Wat moet de mensch met het lijden doen?" is daarom brandender dan ooit.

Het Christendom is een triumfantelijke lijdens-godsdienst. Zal de wereld zich nu tot het Christendom wenden om te leeren hoe de mensch in het lijden overwinnaar kan zijn?

Dit moet men dan in de eerste plaats leeren van Christus zelf, het grootste voorbeeld ook in dezen, ja, maar oneindig meer dan dat: immers alleen in Christus — als begrepen zijnde in Christus — kan de Christen triumpheeren in zijn lijden, er winst mee doen voor zichzelf en anderen.

Daarom komt een boek dat zich bezighoudt, expresselijk en opzettelijk bezighoudt, met Christus en het Menschelijk Lijden, thans wel zeer van pas.

Ik heb den titel van dit laatste boek van den bekenden Stanley Jones, den schrijver van een reeks van boeken over Christus en Zijn werk, waarvan ik het eerste — Christus op den Indischen Heerweg — indertijd ook op deze plaats besproken heb, letterlijk weergegeven: Christ and Human Suffering, Christus en het Menschelijk Lijden. Ik weet niet, onder welken titel het straks, vertaald — want dat spoedig een vertaling ervan het licht zal zien, lijdt wel geen twijfel — zal uitkomen. Maar men zal het toch wel herkennen, al zou — om redenen die ik niet zou kunnen bevroeden — de titel min of meer gewijzigd worden.

Goed dan. Maar de vraag dringt: „Wat is dit voor een boek, dat in dezen tijd een oplossing wil geven van het allerbelangrijkste probleem dat zich aan ons presenteert?"

Want dat is het toch: immers Gods eer en 'smenschen geestelijk en lichamelijk wel-wezen zijn er ten diepste mee gemoeid.

En dan wil ik beginnen met te zeggen, dat het in vele opzichten een schoon boek is vol mooie gedachten en treffende voorbeelden.

Er zijn ook schaduwzijden: de tegenstelling die gemaakt wordt tusschen de „Joodsche" — lees Oud-Testamentische — en Christelijke opvatting van het lijden; de beschouwing dat de schepping van den mensch als zedelijk wezen („instaat tot het goede en het kwade") voor God was „het groote avontuur"; de uitspraak dat wanneer God ons lijden niet van ons neemt, dit een compliment voor ons kan zijn als bewijs van Zijn vertrouwen in onze geestelijke kracht om dat lijden te gebruiken ten nutte van onszelf en anderen; deze alle zijn opvattingen die de onze niet kunnen zijn.

Maar toch: hier is een fijn-besnaard Christen, vol liefde tot den Heiland en tot zijn medemenschen, die zeer schoone, troostrijke dingen heeft te zeggen tot degenen die in lijden zijn, dat wil zeggen tot ons allen. Gods rechtvaardigheid en liefde; het plaatsbekledende lijden van Christus; de lichamelijke opstanding; de realiteit

der wonderen, waarvan Christus zelf het grootste is; deze kernwaarheden staan in het centrum van zijn beschouwing, en daarin voelen we ons van harte één met hem. Wal hij zegt over het lijden Gods in Christus, dat behoort tot het wezen van Zijn liefde, en dat het volmaaktste geluk en de gelukkigste volmaaktheid insluit omdat het is voor anderen, heeft mij zeer getroffen.

Om eenigszins aan te geven Stanley Jones' opvatting van het kwaad, van de zonde, geef ik het volgende citaat: „Het kwaad is doorgedrongen in de heele menschelijke persoonlijkheid. Het kwaad van den geest is dwaling, het kwaad van het gevoel is lijden, het kwaad van den wil is zonde. Zooals het centrum van de persoonlijkheid is de wil, zoo is het hart van het probleem van het kwaad de zonde. „Zonde" is een leelijk woord, en de moderne mensch houdt er niet van. Zijn geest komt er tegen in opstand. Maar hij kan niet-temin niet ontkomen aan de gevolgen der zonde. Zooals Carlyle zegt: „De zonde is, is steeds geweest, en zal altijd zijn, de moeder der ellende". Een zeer modern man maakte eens met veel voldoening de opmerking tegen schrijver dezes, dat zij nu dan toch af waren van „die ouderwetsche hel van vuur en sulfer". Ik antwoordde dat, terwijl dit misschien voor velen zoo is, niettemin de moderne mensch had bevonden dat hij nog altijd was in de hel van de verbroken wet, en dat deze „nieuwe hel" waarschijnlijk even erg was als de oude, of slechter!"

Ik kan niet zeggen, dat Stanley Jones hier bijzonder helder of onaantastbaar is in zijn onderscheidingen, maar dit blijkt toch wel, dat de zonde voor hem een vreeselijke werkelijkheid is, en de bron der ellende.

Ook in bijzaken vinden we bij den schrijver wel eens een zekere stordige naïveteit in de onderscheiding der dingen en de conclusies waartoe hij dan komt. Ik wijs er b.v. op, dat hij in het verhaal van het rijden van Jezus op een ezel, bij zijn intocht in Jeruzalem, een stoutmoedige symboliek ziet, omdat de ezel het teken van de diepste vernedering zou geweest zijn!

Zeer lezenswaard daarentegen is, wat Stanley Jones zegt over de Grieken, die Jezus wilden zien. Hij acht het waarschijnlijk, dat dit slaat op een poging der Grieken om den wijzen Rabbi van Nazareth (van wien zij zagen dat het — naar den mensch gesproken — verkeerd met hem zou afloopen) naar de Griekse wereld, naar Athene zelf, te trekken, opdat hij daar in vrede zou kunnen peinen en leeren, geëerd door de naar wijsheid dorstende Grieken, tot zijn dood toe. Brachten „die van Athene" niet hun tijd door met „wat nieuws te zeggen en te hooren"?

Dit is dan een tweede verzoeking, misschien nog zwaarder dan de eerste — in de woestijn — omdat de eerste verzoeking kwam aan het begin van zijn arbeid, en de tweede als het lijden zich toespitst naar het bittere einde.

Het was de keuze tusschen „Athene met zijn schitterende, maar oppervlakkige belangstelling voor alles, en Jeruzalem met zijn kruis".

Het kritieke van het oogenblik blijkt uit het antwoord dat Jezus geeft: „Voorwaar, voorwaar zeg ik u, indien het tarwegraan in de aarde niet valt en sterft, zoo blijft het alleen; maar indien het sterft, zoo brengt het veel vrucht voort. Die zijn leven liefheeft, zal het verliezen; die zijn leven haat in deze wereld, zal het bewaren tot het eeuwige leven".

Jezus is ontroerd, nu de verzoeking Hem zoo vlak voor de beslissing plaatst: „nu is mijn ziel ontroerd, en wat zal ik zeggen? Vader, verlos mij uit deze ure!" Doch Zijn beslissing is genomen: „Maar hierom ben ik in deze ure gekomen. Vader, verheerlijk Uw Naam!"

Jezus, zoo zegt Stanley Jones, gaf God een blanco cheque, geteekend met Zijn eigen bloed. De beslissing voor alle eeuwen hing aan dit oogenblik, en Hij begaf hem niet.

En de Vader zelf neemt de groote zelfovergave van den Zoon aan, ten aanhoore van de gansche schepping: „Daar kwam dan een stem uit den hemel, zeggende: Ik heb hem verheerlijkt en ik zal hem wederom verheerlijken".

Stanley Jones tracht zijn verklaring van dit ontroerende gedeelte van Johannes XII te meer aannemelijk te maken, door te wijzen op de overlevering, die verhaalt dat de Vorst van Edessa een gezantschap naar Jezus zond om Hem te vragen naar Edessa te komen. Werkelijk zou dus iets dergelijks hebben plaats gehad.

Schoone passages vindt ge in dit boek van Stanley Jones. Stoute beelden gebruikt hij soms: „God staat op de bergtoppen der Eeuwigheid, Zijn blik gericht op de wegen des Tijds die daarheen opklimmen; wachtend, met zoekende liefde wachtend op den terugkeer van verloren zonen tot Zijn vergevend Vaderhart".

Of lees deze passage:

„Toen de vervolging ontstond na de steeniging van Stephanus, werden de discipelen verstrooid door de woede der vervolging. Maar het resultaat: „Zij die verstrooid werden, gingen overal, verkondigende het Woord". Zij werden gebeukt door den moker van onrechtvaardige macht, maar het aanbeeld waarop zij lagen was het aanbeeld van Gods hooge bedoelingen, en iedere slag die hen

trof, wierp verspreid een vorm maakte van

Ten slot staal van aanwijzing lossing van

„Paulus diepen ker en hun rug hadden zij halve dat

dat zij nie den met Maat dit te klagen

God hen l recht in droevig se aan de h middernac

Kwam er onrechtva dieper bel lofzangen,

dat God e wijze van stokbewaa Christelijk

man wien in een ke kerk — ons Nieu

wanneer niet passie niet aan l

Dat is d de kracht tus, iets d iets doe

naaste en crisistijd.

D. De l

In zijn de houdit ter sprak den van l van prof.

„Zoo br Leeuward het oog i zijn genot

Om nie onder de met twe boom en

De hoe boom kw Doleerend verhoudit Prof. Bay

Doleerend Prof. I scheidt al was l werkte v

Het vo dat beide de zelfd geheel d

Dat vo men was voor geijv ing, zo

Dit kli maar ger prijsgegeve alles gek van deze

Prof. Lin haal ik w in zijn: „heen?"

beide z j komen v ieders re gedaan n

Kerken, kerkorde, beiden v

*) Door t artikelenree mogelijk te

*) Bedoel

*) Bedoel